

LUND UNIVERSITY

Kvar i skuggan av Tjernobyli

Lenhag, Mi

Published in:
Smålandsposten

2009

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Lenhag, M. (2009). Kvar i skuggan av Tjernobyli. *Smålandsposten*.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Det händer i dag

- **GENÈVE.** Regeringar och frivilligorganisationer möts för att diskutera hur rasism och främlingsfientlighet kan motverkas.
- **STOCKHOLM.** Inga-Britt Ahlenius, chef för FN:s internrevision, håller ett anförande om korruption utomlands och i Sverige.
- **STOCKHOLM.** Arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin är värd för "Employment Workshop med EU-kommissionen, Stockholm.

12

personer omkom i trafiken under mars, enligt statistik från Vägverket. Det är det lägsta antalet omkomna under en månad i modern tid. (TT)

Begynnande ekonomisk optimism i Kina

■ Kinas ekonomi har slagit i botten och tillväxten väntas nu ta fart igen, sade en hög rådgivare i kommunistpartiet på lördagen. Premiärminister Wen Jiabao sade samtidigt att situationen är "bättre än väntat".

Båda uttalandena gjordes i samband med ett ekonomiskt toppmöte på ön Hainan. (TT-AFP)

VITRYSSLAND · "VI FÅR INGA FRISKA BARN"

Kvar i skuggan av Tjernobyl

MINSK

RADIOAKTIVITET. "Vår generation kan inte få friska barn", berättar Olga, en vitrysk 35-årig kvinna. Hon var själv barn den 26 april 1986, då världens hittills värsta kärnkraftsolycka inträffade i den i dag ukrainska staden Tjernobyl. Effekten blev en radioaktivitet 100 gånger starkare än vid atombomben över Hiroshima 1945.

Enligt Olga har majoriteten av barnen i hennes dotters klass koncentrationssvårigheter för att föräldrarna under barndomen utsattes för radioaktiv strålning. Dottern har problem med hjärtat – en vanlig diagnos bland vitryska barn – och får inte idrotta.

Månaderna efter olyckan arbetade nästan en miljon människor med att begränsa effekterna. Över 300 000 personer evakuerades och säkerhetszoner – fler än i dag avstängda – upprättades.

Radioaktivt stoff spreds till atmosfären och föll sedan tillbaka med regn. Vindriktning och väderlek i april 1986 avgjorde därför vilka områden som drabbades. Tjernobyl ligger endast tolv kilometer från vitryska gränsen, och trots att man förknippar Tjernobyl med Ukraina drabbades Vitryssland hårdast.

Hundratals byar kring Tjernobyl är i dag spöklikt tomma på människor och

växtlighet. Vissa byar uppmätte en tid efter olyckan så hög radioaktivitet att de helt enkelt grävdes ned, tillsammans med fordon och reaktordelar. "Kärnkraftsstaden Pripjat" var hem för 45 000 människor, men utgör i dag en turistattraktion: för 200 dollar får man en guidad tur.

De direkta dödsfallen efter Tjernobyl var 28, men det pågår en omfattande debatt om vilka av dagens sjukdomar som är faktiska följder av radioaktivitet. FN förnekar att Tjernobyl genom mutationer i människors gener kan ha orsakat ärftliga sjukdomar, medan Greenpeace hävdar motsatsen och fortsätter att dokumentera missbildningar hos barn till 1986 års räddningsarbetare.

Ännu i dag insjuknar människor i radioaktivt orsakad cancer, där fallen av sköldkörtelcancer bland barn är tydligast. Mellan 1990 och 2000 ökade de vitryska cancerfal-

MARKNAD I MINSK

De flesta i Minsk litar på att maten som säljs på marknader och i butiker är kontrollerad och inte innehåller spår av radioaktivitet. Ändå köper många helst utländsk mat.

FOTO: MI LENNHAG

len med 40 procent.

Sju miljoner människor lever i dag i områden som officiellt betecknas som nedsmittade. Greenpeace menar att de värsta följderna alltjämt är att vänta, medan FN nyligen uttalade att en stor majoritet ide smittade områdena sannolikt inte behöver oroa sig för fler negativa hälsoeffekter. FN fokuserar i stället på att skapa hållbar ekonomisk utveckling och frångå "beroendesyndromet", som betecknar den passivitet och det bidragsberoende som präglar många byar.

I Vitryssland finns 128 icke-statliga organisationer engagerade i Tjernobylfrågan. **Ivan Nikitchenko**

Minnet av Tjernobyl lever i Vitryssland. Här demonstrerar ungdomar i Minsk på årsdagen av katastrofen 2008.

FOTO: SERGEI GRITS

är professor – i dag både på statliga vetenskapsakademien och ett privatfinansierat institut – och har sedan 1986 forskat kring Tjernobyls effekter. I mars registrerade han en organisation vars huvudsyftet är att förbättra kontrollen av strålningsnivån i livsmedel, masstesta och behandla människor med försämrat immunförsvar samt sänka värdet för den strålningsnivå som staten idag uppger som oskadlig.

President **Alexander Lukasjenko** förnekar inte negativa följder av Tjernobyl, men säger sedan några år att fler skador inte kommer uppstå. Nikitchenko menar att staten alltmer hemlighåller Tjernobyls negativa effekter samt inte tar på allvar att även små doser av strålning kan vara skadlig.

"Strålning varken luktar eller smakar", säger Nikitchenko. För befolkningen i en diktatur som Vitryssland råder informationsbrist. Vid universitetet i Minsk berättar var åttonde förstaårselev – som inte ens var födda vid olyckan – att de äter jodtabletter i syfte att minska cancerrisken. Enligt FN är det

ytterst tveksamt om detta har någon effekt, men det visar på osäkerheten och oron kring dagens risker.

I dag säger vissa i Minsk att de hellre köper utländsk mat, medan främst de yngre litar på att mat i affärer och på marknader är kontrollerad. Ett medelålders par jag frågar dock inte mycket för statens certifiering och berättar historier om hur staten – för att inte förlora intäkter – under falska etiketter och i andra delar av landet säljer livsmedel från statliga kolchosjordbruk nära den radioaktiva zonen.

Förstagångseleverna säger att det blivit "normalt" med följsjukdomar från olyckan. Utsikterna för ökad information om

hälsoeffekterna är dock inte goda, då det blir allt svårare att fritt diskutera i diktaturen Vitryssland.

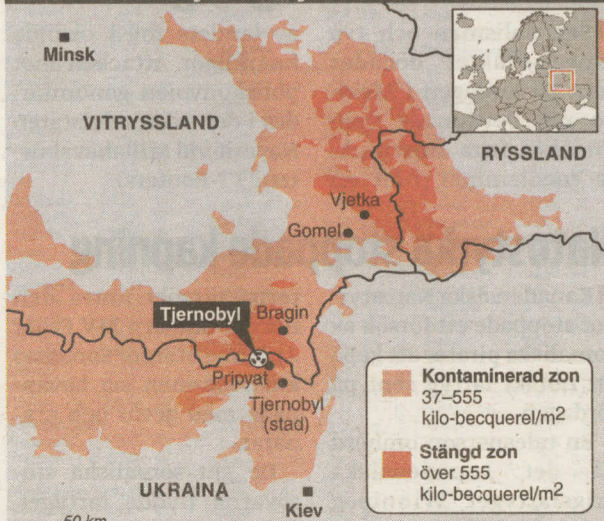
MI LENNHAG

■ **Mi Lennhag** har examina i Östeuropakunskap och statsvetenskap och genomför för närvarande en Sida-finansierad fältstudie om den informella ekonomin i Kiev och Minsk.

■ **I några artiklar** ska hon spegla hur den ekonomiska krisen drabbar Ukraina och Vitryssland.

Nedfallet i Tjernobyl

Källa: IAEA

svenska grafikbyrå/TT

UTBLICK

Det fördjupade materialet från Sverige och Världen.